

Ο Ρόλος του Κριτικού Στοχασμού στη Μάθηση και Εκπαίδευση Ενηλίκων

Ενότητα 13: Ζητήματα Αποτίμησης της Μάθησης του Κριτικο-στοχαστικού Εκπαιδευτή Ενηλίκων

Γιώργος Κ. Ζαρίφης

Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

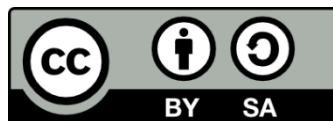
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Γ. Ο Ρόλος του Κριτικά Στοχαζόμενου Εκπαιδευτή Ενηλίκων

Ζητήματα ενδυνάμωσης των ενήλικων
εκπαιδευομένων και η κοινωνική και πολιτική
διάσταση του ρόλου του εκπαιδευτή

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 13^ο

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Η Αξιολόγηση ως Κριτικο-Στοχαστική Διαδικασία,
Συστηματική Παρατήρηση του Εαυτού, Παρατήρηση
Συναδέλφων, Παρατήρηση από Συναδέλφους, οι
Εκπαιδευόμενοι ως «Κριτικοί Φίλοι»

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Τα χαρακτηριστικά του κριτικοστοχαστικού εκπαιδευτή ενηλίκων, όπως παρουσιάστηκαν παραπάνω αλλά και όπως προκύπτουν από το σύνολο της συζήτησης σχετικά με τον κριτικό στοχασμό, βρίσκουν εφαρμογή με συνδυασμό πολλών επιμέρους πρακτικών, ορισμένες από τις οποίες έχουν ήδη αναφερθεί. Η παράθεση μερικών από αυτές στο παρόν υπομάθημα δε στοχεύει στην καταλογογράφηση ενός συνταγολογίου, αλλά στην εξοικείωση του αναγνώστη με μορφές κριτικού στοχασμού, οι οποίες επιδέχονται και οι ίδιες τροποποίηση, αναμόρφωση ή και αμφισβήτηση.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ

Πρόκειται για καταγραφή της εκπαιδευτικής διαδικασίας είτε στη μορφή ημερολογίου είτε με βιντεοσκόπηση και προσεκτική μελέτη. Από την παρατήρηση του εαυτού προκύπτει προβληματισμός κι ενδιαφέροντα συμπεράσματα, προϊόν κριτικού στοχασμού. Η συστηματική παρατήρηση και καταγραφή του εαυτού αποτελεί άμεση συνέπεια της διάθεσης για προβληματισμό και αμφισβήτηση, κάτι που καθιστά σαφή τη συγγένειά της με τον κριτικό στοχασμό.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΣΥΝΑΔΕΛΦΩΝ

Η παρατήρηση συναδέλφων βρίσκεται σε θέση να προσφέρει σημαντικές πληροφορίες σε σχέση με επιτυχημένες μεθόδους ή και λάθη. Η δεκτικότητα των συναδέλφων για παρατήρησή τους μπορεί να εξασφαλιστεί με την πρόταση για αμφίδρομη παρατήρηση και επισήμανση ζητημάτων. Είναι σαφές πως η αμφίδρομη αυτή σχέση μπορεί να επιτευχθεί εύκολα σε περιπτώσεις συναδέλφων που τρέφουν αμοιβαία εκτίμηση · ωστόσο, η πρόταση για τέτοιου είδους συνεργασία σε συναδέλφους που κανείς δε γνωρίζει καλά ή δεν εκτιμά ιδιαίτερα θα μπορούσε να αποτελέσει το έναυσμα για δημιουργία νέων σχέσεων, άρση δυσκολιών και κατ' επέκταση κριτικοστοχαστική αντιμετώπιση του εαυτού και των άλλων.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΑΠΟ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΥΣ

Αποτελεί το δεύτερο σκέλος της αμφίδρομης σχέσης που περιγράφηκε παραπάνω. Οι επισημάνσεις και οι παρατηρήσεις ενός συναδέλφου μπορούν να αξιοποιηθούν ποικιλοτρόπως. Ανάλογα με την εκτίμηση που τρέφει κανείς και με το βαθμό συνάφειας των απόψεων με αυτές του συναδέλφου, ο εκπαιδευτής ενηλίκων μπορεί να επιβεβαιώσει ή να απορρίψει υποθέσεις και γενικώς να έρθει σε επαφή με διαφορετικές οπτικές των ίδιων γεγονότων. Συνολικά, η αξιοποίηση των συναδέλφων ως «κριτικών φίλων» αποτελεί στρατηγική για συνεργατική δράση, την οποία η βιβλιογραφία αναφέρει στο πλαίσιο της «έρευνας δράσης» (action research). Η τελευταία, όπως έχει ήδη αναφερθεί, σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με τον κριτικό στοχασμό.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΙ ΩΣ «ΚΡΙΤΙΚΟΙ ΦΙΛΟΙ»

Η έννοια του κριτικού φίλου είναι δυνατό να διευρυνθεί και να αξιοποιηθεί αποτελεσματικά στο πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων: οι ίδιοι οι εκπαιδευόμενοι, όντας ενήλικοι και σε μεγάλο βαθμό ώριμοι και συνειδητοποιημένοι ως υποκείμενα που μαθαίνουν, βρίσκονται σε θέση να προσφέρουν σημαντικές πληροφορίες. Οι εκπαιδευόμενοι ως κριτικοί φίλοι μπορούν να έχουν υποβοηθητικό ρόλο, κυρίως σε φάσεις ανατροφοδότησης. Η παρατήρηση με τη δική τους ματιά και οι δικές τους επισημάνσεις μπορούν να αξιοποιηθούν με στόχο τη βελτίωση της διδασκαλίας, της σχέσης μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων και κατ' επέκταση του εκπαιδευτικού έργου.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

Η εκπαιδευτική θεωρία, όπως αποτυπώνεται στη βιβλιογραφία (βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες) αποτελεί κριτικοστοχαστική πρακτική που μπορεί να αξιοποιηθεί ποικιλοτρόπως: καταρχάς φέρνει τον εκπαιδευτή σε επαφή με γεγονότα που δεν έχουν συμβεί στον ίδιο, αλλά είναι πιθανό να συμβούν κάποια στιγμή. Ταυτόχρονα, βρίσκεται σε θέση να λειτουργήσει σαν υποκατάστατο των κριτικών φίλων, όταν αυτοί είναι δύσκολο, για οποιονδήποτε λόγο, να βρεθούν. Επιπλέον, ένα σημαντικό πλεονέκτημα της θεωρίας είναι ότι εμποδίζει το φαινόμενο της ομαδικής σκέψης (groupthink).

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Ο κριτικός στοχασμός ως χαρακτηριστικό ενός εκπαιδευτή ενηλίκων επιδιώκει αφενός να καταλύσει τις δομές εξουσίας ανάμεσα σε εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενο κι αφετέρου να συμβάλει στη βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ως έννοια της εξουσίας στην προκείμενη περίπτωση νοείται η δυνατότητα του εκπαιδευτή να καθορίζει τις ενέργειες των εκπαιδευόμενων, ενώ με τη λέξη βελτίωση σημαίνεται κατά κύριο λόγο η αλλαγή στάσης και η διεύρυνση της δεκτικότητας για αλλαγή. Η τελευταία ως έννοια αποτελεί, με όρους της κριτικής θεωρίας, το βασικό ζητούμενο στην εκπαιδευτική διαδικασία · είναι δε άμεσα συνδεδεμένη με τη μάθηση, κυρίαρχη έννοια στην εκπαιδευτική φιλοσοφία.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΡΙΤΙΚΟ- ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Μερικοί από τους στόχους που θα μπορούσε να θέσει ένας εκπαιδευτής ενηλίκων είναι:

- *Σε σχέση με τον εαυτό του:* να αυξήσει τη δεκτικότητα για μάθηση και για αλλαγή, να αποβάλει την ιδιότητα της αναμφισβήτητης αυθεντίας, να κατανοεί τους άλλους, να εντοπίζει και να επιλύει προβλήματα.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

- Σε σχέση με τους εκπαιδευόμενους: να μεταδώσει το πνεύμα του κριτικού στοχασμού, την αμφισβήτηση και τη δυνατότητα ελέγχου της εξουσίας, να αντιλαμβάνεται τον τρόπο με τον οποίο κατανοούν, να τους βοηθά να ανακαλύψουν τα αίτια των αναγκών τους, να εντοπίζει τους λόγους για τους οποίους δεν κατανοούν κάτι, να τους βοηθήσει να μετασχηματίζουν τη γνώση σε εφαρμογή, να εντοπίζουν προβλήματα και να προτείνουν αποτελεσματικές λύσεις, να παίρνουν συνειδητοποιημένες αποφάσεις για το πώς και πότε να δράσουν σύμφωνα με τις νέες πεποιθήσεις τους.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ

- Σε σχέση με την κοινωνία: να προαγάγει το διάλογο, να αναδείξει την αμφισβήτηση και τον προβληματισμό ως ιδανικό τρόπο διατήρησης του δημοκρατικού θεσμού, και κατ' επέκταση να δημιουργήσει μια κοινότητα κριτικά στοχαζόμενων ενηλίκων.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Χριστίνα Πάσχου
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2013-2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ